СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 222. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 14-го листопаду, 1944. No. 222. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, November 14, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

СЕНАТОРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАБОРОНИ ВОЄННОГО ПРОМИСЛУ В НІМЕЧЧИНІ

ВАШИНҐТОН. — Підкомісія Воєнної Мобілізації вислала звіт до Військової Комісії в сенаті з плянами ослаблення Німеччини після війни. Підкомісія не лише домагається знищення фабрик амуніції в Німеччині, але теж і таких фабрик, що посередно допомагають воєнному промислови, як хемічних та металюрґічних фабрик.

„Покарання 10,000 провідних німецьких імперіялістів більше причиниться до ослаблення Німеччини ніж покарання цілого міліона націстівських послушників" — сказано в звіті. Головний натиск кладе підкомісія на розвязання німецьких спілок великого промислу („картелів"), які заволоділи заграничними ринками.

ЮНІЇ ВИЙДУТЬ З ДОМАГАННЯМ 65-ЦЕНТОВОЇ ОСНОВНОЇ ПЛАТНІ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники краєвих робітничих орґанізацій натискають на Воєнну Робітничу Раду, щоб вона заявилася за основну робітничу плату по 65 центів на годину. Предсідник Американської Федерації Праці Вилйєм Ґрін і предсідник Конґресу Промислових Орґанізацій (СІО) приґотовляють переслухання в сенатській комісії для Виховання і підкомісії Праці.

ЄПИСКОП ОСТЕРІГАЄ ФАРМЕРІВ ПЕРЕД РЕҐІМЕНТАЦІЄЮ.

СИНСИНАТІ (Огайо). — Осторогу для фармерів проти ґруп, які змагають до продовження економічної й суспільної контролі краю після війни виголосив еп. Джозеф Р. Шларман з Пеорії у своїй промові на зібранню делеґатів Краєвоє Католицької Конференції про Сільське Життя. На конференцію прибуло 2,000 делеґатів. Єпископ звернув увагу, що така контроля доведе до реґіментації. Вона походить зі страху міських робітників, що для них не стане занять. Щоб цей страх зменшити, єпископ радить, щоб вояки та робітники у фабриках оборони, які вийшли з сільського оточення, осідали на ріллі.

НЕМА МІСЦЯ ДЛЯ ПЕРЕХОВАННЯ БАВОВНИ

ДАЛАС (Тексас). — Сотки тисяч звоїв бавовни лежать без захорони проти дощу на вільних площах та подвірях, бо нема де їх переховати. Цьогорічний збір бавовни побив рекорд попередних літ, але уряд не може дати собі з цим ради, бо нема ні робітників ні товарових маґазинів для їх переховання.

Високі плати для робітників по містах заманили робітників з товарових маґазинів і вони не хочуть вертатися до давної праці. Осінна слота вже почала даватися в знаки і внаслідок цього може зігнити великий припас бавовни.

ПРАЦЯ ЗАБИРАЄ ДІТЕЙ ЗІ ШКІЛ.

НЮ ЙОРК. — Небувале домагання збільшення числа робітників викликали в краю настрій до знищення 40-літніх осягів для охорони праці дітей. Таку заяву подає звіт Краєвого Комітету Діточої Праці за біжучий рік. У звіті пригадується, що змагання комітету довели до цього, що поодинокі стейти поухвалювали закони, щоб недопускати до праці малолітних дітей, а зате посилати їх до шкіл на вищу освіту. Тепер слідно якраз противне явище, бо дітей беруть масово до праці. Коли в 1940. році число дітей у високих школах („гайскул") в Америці досягло цифри 4,000,000, то цього року це число змаліло на одну третину. Водночас в стейтах появилися законопроєкти, щоб знизити літа дітей у приниманню до праці.

ВИНАЙДЕНО ЛІК ПРОТИ МАЛЯРІЇ — АЛЕ ДЛЯ ЗВІРЯТ.

НЮ ЙОРК. — Вперше вдалося винайти лік проти малярії, паразі лише для звірят. Одначе проби йдуть дальше в тому напрямі, щоб можна було защіплювати людей проти малярії так, як тепер щіплять проти віспи. Винахід оприлюднює Інститут Розслідів при Комісії Прилюдного Здоровля Міста Ню Йорку. Хоч малярія не є загальною небезпекою по великих містах Америки, то в південних краях вона є великим нещастям і тому відкриття ліку, якщо успішне для людей, стане епохальним винаходом.

БУДУТЬ РОЗДІЛЮВАТИ ЦУКОР ПО РЕСТОРАНАХ.

НЮ ЙОРК. Недостача цукру стала настільки додошкульною, що ресторани не всилі настарчити цукру, щоб заспокоїти запотребування. Товариство власників ресторанів радить своїм членам усунути цукорнички зі столів по ресторанах, а замісць того доручити обслузі, щоб вона приносила цукор для гостей разом з замовленою стравою чи напитками.

„Український День" на церковно-культурні установи

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ (Надіслане до „Свободи"). — Катедральний Храм Непорочного Зачаття Пр. Діви Марії був в „Український День, в 12. листопаду, переповнений масами народу з Філядельфії й околиці. Знов на концерті в Українській Ґалі, в 3. годині сполудня, не стало для усіх місця. Вчасі архієрейської Богослужби промовляв целебрант Преосв. Кир Амвроз про потребу сконсолідування українського церковного життя для збереження українського католицького обряду, загроженого тепер наїздом большевиків на Західну Україну; на концерті промовляв о. канцлер Ф. Тарнавський, про потребу скріплення українських церковних установ для продовження українських осягів на полі культури. До успішного виповнення програми причинилися запрошені солісти, витаї грімкими оплесками, а це тенор Михайло Голинський і скрипак Роман Придаткевич. Катедральним хором проводив проф. Степан Марусевич, акомпаніювала панна Ольга Дмитрів. На челї грала панна Ширлі Треп, на флєті панна Емма Марія Бек. Діточий виступ сиротинця під управою СС. Василіянок доповнив знаменито підготовану й виконану проґраму. Фінансовий дохід призначено на українсько-католицьку духовну семинарію у Вашинґтоні і на українсько - католицькі виховні установи в Стемфорді.

ДЕНЬ ПРИМИРЯ ВІДСВЯТКУВАНО МАЙЖЕ НЕЗАМІТНО

ВАШИНҐТОН. — День 11. листопаду, як звідомляють з цілого краю, минув майже незамітно, з оґляду на воєнне положення і на увагу загалу, звернену на поступ війни на фронтах. У Вашинґтоні президент Рузвелт взяв учась у параді положення вінка на могилі Незнаного Вояка на цвинтари Арлінґтон, але промови не виголошував. Зате краєвий командант Американського Леґіону сказав, що „тимразом — за Божою поміччю — скажемо, що це вже не сміє повторитися".

ВИЗНАЧНІ АДВОКАТИ ЗА ТЕПЕРЕШНІЙ СВІТОВИЙ СУД

ВАШИНҐТОН. — Яких 40 провідних американських адвокатів під проводом Чарлса Івапса Гюса вислали лист до секретаря стейту Кордела Гола з проєктом, щоб він налягав на затримання теперішнього Міжнародного Мирового Суду, що істнує в Ґазі, столиці Голяндії. Коли треба поробити деякі зміни в устрою суду, то це не противиться його існуванню — твердять адвокати.

Гімлер відчитує Гітлерову відозву до німців

ЛОНДОН. — Гайнріх Гімлер прочитав на радіо довжезний заклик до німців, що нібито походять від Гітлера й має на цім здержати дальші запити німців за мовчанку Гітлера. У цьому заклику Гітлер нібито виправдує свою мовчанку навалом праці коло довершення остаточної перемоги над ворогами Німеччини. Покпиваючи собі з аліянтських безплодних надій на німецьку капітуляцію, проклямація запевняє німців про остаточну перемогу. Мовляв, Ґебельс, німецький міністер пропаґанди, виправив мілони німецьких „народніх ґранатирів", які схоплять за зброю в краю й на фронті та будуть борнити краю в боротьбі від вулиці до вулиці, від дому до дому.

ЧОРЧИЛ ЗА УЗБРОЄННЯ ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ. — По чотиро-годинних нарадах з ґен. Шарльом де Ґолем, британський премієр Чорчил виступив з публичною заявою, що британський уряд співчуває відбудові французької армії та приверненню Франції місця між великими державами світу.

Він закликав французів піддержати Де Ґоля як свого безсумнівного провідника.

ЛІВІ ПАРТІЇ ІТАЛІЇ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ МОНАРХІЇ

РИМ. — У річницю російської жовтневої революції влаштували комуністи й соціялісти в Римі величезну демонстрацію. Великий стадій на Палятині, що містить до 80,000 осіб, був переповнений. Бесідники зверталися з гострими словами проти монархії, а кожне слово проти монархії публика оплескувала горячо.

Провідник соціялістів Нені, натякуючи на недавну заяву наслідника престола Гумберта, що нині й монархи мусять поступати на ліво, заявив: „Перекажіть князеви Гумбертови, що замісць іти на ліво, він іде з Італії".

ФРАНЦУЗЬКІ СОЦІЯЛІСТИ РОЗХОДЯТЬСЯ З КОМУНІСТАМИ

ПАРИЖ. — Соціялістична партія постановила на своїй конвенції, що при наближаючихся виборах до французького парляменту кожна партія має ставити осібно своїх кандидатів.

Це становище противиться становищу комуністів, котру хотіли би, аби при виборах усі партії, що співпрацювали в опозиції до німецьких окупантів, ставили кандидатів одним бльоком. Проти комуністичного становища виступив наперед „рух національного визволення", а тепер соціялістична партія. Соціялістична-радикальна партія, що незадовго скликає свою конвенцію, теж схиляється до цього становища.

„ҐЕНЕРАЛ-БОЛОТО". — Механіка доказує чудес у тій змеханізованій війні, яку саме тепер переживаємо. Але є такий „ґенерал", якого стратеґії отся „механіка" боїться найбільше. Це — болото. Як це виглядає у дійсности, бачимо на образку. З того малого прикладу можна пізнати, які треба перемагати труднощі, коли зачнуть падати дощі там, де нема добрих доріг. А це знов виясняє, чому армія не посувається часом вперед, коли є всі дані до наступу.

НОВА ВЕЛИКА ЯПОНСЬКА ПОРАЗКА НА МОРЮ

ГОЛОВНА КВАТИРА АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК НА ОСТРОВІ ЛЕЙТЕ. — Американські літаки з літаковозів Пацифічної Фльоти захопили в заливі Ормоку японський конвой, висланий для посилення японських військ на филипинському острові Лейте, та знищили його цілий. Затоплено 4 транспортові кораблі та 7 нищителів. Згинуло при тому, за американськими обчисленнями, коло 8,000 японських вояків. Після цеї втрати ворог уже не пробував висилати нових покріплень своїй залозі на Лейте, оставляючи її на власні сили.

Тимчасом бій на острові Лейті наближається до вирішальної стадії. Ціллю американської офензиви являється тепер добуття порту Ормоку. В напрямі до нього американські війська посунулися за останній день на три милі.

ВЕЛИКИЙ ПОСТУП АРМІЇ ҐЕН. ПЕТОНА ПІД МЕЦОМ.

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ У ФРАНЦІЇ. — Від самого початку своєї нової офензиви, що почалася кілька днів тому, Третя Армія під ґен. Петоном посувається кожного дня на кілька миль уперед. Зараз за перших пару днів ця армія добилася окруження твердині Мецу, котрої добуття являється її найближчою ціллю.

За останній день американські війська посунулис знову чотири милі й ще далі затіснили перстень довкола Мецу. Всі дороги, що ведуть зміста, находяться під обстрілом американської артилерії. Ворог робив дві завзяті й безуспішні протиатаки.

ЧОРЧИЛ ПРО НОВУ ТАЙНУ ЗБРОЮ ГІТЛЄРА.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил виявив підчас своєї промови у пятницю в британськім парляменті певні подробиці щодо нового „робота", так званого "V-2", котрий німці почали стріляти на Британію які два тижні тому, а про які британський уряд досі забороняв писати. Він казав, що ці нові літаючі бомби скидаються на перші, які німці висилали на Британію від кількох місяців, але різняться від них поважно. Передусім вони більші й стріляється їх у гору, так що вони потім падуть з висоти кількадесять мил, летять скорше чим голос, через що люди, на котрих вони падуть, не чують їх звуку. Чорчил казав, що вони забиваються глибше в землю, через що вони роблять великі кратери; та від цього вони не мають більшої нищучої сили. Їх цільність теж не може бути велика. Чорчил не міг сказати, звідки їх вистрілюється на Британію, але заповів, що аліянтські війська ці місця скоро знайдуть.

ПІДСУМКИ АМЕРИКАНСЬКОГО БОМБАРДУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН. — За обчисленнями команди американських експедиційних сил в Европі американські бомбовики скинули на німецькі обекти до 31. жовтня цього року 638,880 тон вибухових матеріялів. З тої суми 330,000 тон скисено на властиву Німеччину.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ДАЛІ НАСТУПАЄ НА БУДАПЕШТ

ЛОНДОН. — Повзи й піхота червоної армії посунулися яких 13 миль наперед широким окружаючим маневром довкола Будапешту та дійшли на віддаль 7 миль до Ясберня, важної твердині на сході від мадярської столиці. Червона армія заняла Монор й очистила з німців і мадярів головну залізницю, що веде з Будапешту до Сальнока.

Московський комунікат каже, що на південний захід від Ужгорода один ворожий відділ пробував підсунутися непомітно до совєтських ліній. Червоні патрулі помітили його на час і відбили.

ПОСТУПИ ЯПОНЦІВ У КИТАЮ.

ЧУНҐКІНҐ. — Китайська головна команда признає, що японці поробили від пятниці дальші поступи в Китаю. Вони заняли вже передмістя Лючаву й бються тепер за заняття центра. Каже китайська команда, що її радіовий звязок з Квейліном зірваний. Перед заняттям Квейлину на його вулицях ішли завзяті бої, коштовні для японців.

НОВІ СПРОБИ ДЛЯ ОБЄДНАННЯ КИТАЙСЬКИХ СИЛ.

ЧУНҐКІНҐ. — Сюди приїхав знову представник китайських комуністів на переговори з ґенералом Чіян Кай-Шеком у справі злучення комуністичних і національних сил Китаю проти японців. Його приїзд знову воскресив надії на успіх переговорів, котрі перервано 2. жовтня.

НІМЦІ БЛЬОКУЮТЬ ШВЕЦІЮ.

СТОКҐОЛЬМ. — Німеччина проголосила більшу частину Балтійського моря воєнним простором, на якому вона думає затоплювати всякі кораблі без попереднього остереження. Зарядження має на цілі зірвати торговельні звязки Швеції з Фінляндією.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Конґресові вибори

Однобіжно з виборами найвищого урядника Злучених Держав відбувалися цього року вибори багатьох членів палати репрезентантів і сенату американського конґресу. Ці вибори мають для американської політики не менше значіння, як вибори президента, хоча вибори президента займають більше уяву широких мас виборців. Спеціяльно ці вибори своїм вислідом зробили поважний зворот в американській політиці й тому заслугують на спеціяльну увагу.

Як каже Артур Крок, начальник вашинґтонського кореспонденційного бюра „Ню Йорк Таймсу" та один з найкращих обсерваторів американської політики, ці вибори дали одну з тих лекцій, яка довгі часи не забудеться. Цю лекцію дали американські виборці, а дали вони її так званим ізоляціоністам, і дали її просто по всему краю. Цю лекцію запамятають собі передусім сенатори, котрі є немовби спільниками президента в справах заграничної політики.

Під ізоляціоністами розуміється політиків, які стоять за те, аби Америка вела свою політику, не оглядаючися на інші держави, та не входила в ніякі міжнародні звязки й держалася осторонь від усяких міждержавних орґанізацій. Ізоляційною політикою була політика республиканських сенаторів при кінці першої світової війни, котрі відкинули проєкт Вилсона щодо Ліґи Націй. Останніми часами ізоляціоністи стояли проти союзу Америки з чужими державами, головно Британією й Росією; вони вважали таке звязування провокацією війни проти Америки збоку ворогів тих союзників. Людей противної від них політики називано звичайно інтернаціоналістами, бо вони стояли за союз з чужими державами.

Отже підчас останніх виборів багато ізоляціоністичних кандидатів потерпіло поразку. Перепав сенатор Най, а сенатори Дейвис і МекКарен можуть урятувати свої місця тільки як за ними покажеться поважніше число вояків. Ізоляційним кандидатам до палати репрезентантів пішло ще ґірше: перепав конґресмен Фиш; перепали Дей, Волфедден і Мас. Хоча конґресмени не мають на американську заграничну політику такого вирішального впливу, як мають сенатори, то одначе доля цих ізоляціоністів буде наукою для сенаторів, як держатися в справах заграничної політики. Каже Крок, що навіть кандидатурі Дюїа пошкодив немало ізоляційний рекорд багатьох республиканських конґресменів і сенаторів, головно тих, що держалися свого ізоляціонізму навіть після Перл Гарбора.

Осуд ізоляціонізму виборцями робить мандат президента Рузвелта в заграничних справах багато яснішим. Президент може тепер поступати багато різкіше, ніж він поступав досі, коли він мусів оглядатися на ізоляціоністів у сенаті та непевну публичну опінію в краю. Одначе, це одночасно накладає на президента обовязок поступати ясно й відкрито в імя принципів міждержавної політики, які є послідовними консеквенціями традиційної американської демократії.

„ВТОРАЯ" ЯК — „ҐЕНІЙ"

Хто з нас не знає значіння отих так добре відомих нам слів Шевченка з його поеми „Сон":

> Тепер же я знаю:
> Це той первий, що розпинав
> Нашу Україну,
> А вторая доконала
> Вдову сиротину.
> Кати! кати! людоїди!
> Наїлись обоє,
> Накралися!...

Ось так схарактеризував Тарас Шевченко російського царя Петра І. і російську царицю Катерину II. за ті шкоди і нещастя, що їх завдали Україні.

Як знаємо, то цариця Катерина заслужила собі теж дуже погану згадку і в історичних піснях українського народу, зокрема за збурення Запорозької Січи. Та тепер, як от заповідають, **прийдеться українському народови під Советами** величати не тільки царя Петра І., а проклинати Мазепу, але ще й величати обовязково теж і царицю Катерину II.

Морис Гиндус, американський кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Гералд Трибюн", пише в тій ґазеті в кореспонденції з Москви, що найбільший сучасний російський історик, професор Евген Тарле, докінчує тепер історію про заграничну політику цариці Катерини II. Ось ту царицю представляє він, згідно з новими розслідами як велику анґльофілку, що то помістила погруддя Чарлза Джеймса Факса, що боронив Росію в британськім парляменті, між — Ціцером і Демостеном. Тепер це погруддя, пише Гіндус, зістало поломане підчас німецько-советських боїв довкола Царського Села в музею, де його переховувано. Тарле ще пригадує, що британський політик Вилйем Піт старший був таким про-російським, що говорив про себе в колі своїх приятелів: „Я є росіянином".

Наводимо спершу ось ті речі, про які пише Гіндус, бо в Советах ніщо не діється „припалково". Уряд над усім чуває, на все кладе свою руку, чи просто наказує. Тому теж і такі книжки не пишуться без цілей. Так і треба глядіти на „історичне" приязне відношення британців до Росії, бо воно має свою спеціяльну ціль. Подібну ціль має і те інше, що пише Тарле про Катерину II., а на яке хочемо звернути властиву увагу.

Отже Ґіндус пише, що по царях Петрі Великім і Івані Грізнім тепер цариця Катерина II. буде у Советах третьою визначною царською фіґурою за її заслуги на полі дипльоматії. На тому полі Тарле вважає ту царицю, чужинку на російськім престолі „ґенієм". А та „ґеніяльність" полягає, пише Тарле в першу чергу в тому, що вона посунула Росію на полудні до Криму та здобула там великі простори вздовж берегів Чорного моря.

Іншими словами царицю Катерину II. величають тепер у Советах за те, що зруйнувала козацькі землі й віддала їх своїм прислужникам і любовникам, а широкі маси вольного українського люду повернула в кріпацтво. Та, як видно, такі речі не мають тепер в Москві ніякого морального значіння, коли іде про признання „ґеніяльности" тим, що дбали чи дбають за поширення Росії, як не були перешкодою для ґеніяльности Петра І. десятки тисяч загинувших українських козаків, яких кістьми і кровю він будував свою столицю над Невою.

У звязку з таким вивищенням цариці Катерини II. ще вияснено, що хоч вона німкиня з роду, то була завжди за інтереси Росії як світової потуги, а проти Прусії.

Коли вже Совєти аж так далеко посуваються у своїм проросійськім імперіялізмі, та ще в такому скорому темпі, то чого то ще не прийдеться від них надіятись! І не тяжко собі уявити, що це буде в Україні, зокрема, яка то там зачнеться „літературна чистка"! Бо деж буде можна далі лишати Шевченка з його поглядами хочби на Петра І. і Катерину II.! Деж буде можна стерпіти, щоб „російського ґенія", офіційно визнаного Сталіном, можна було називати „голодною вовчицею"... І як буде можливо, щоб ось таких російських ґеніїв, в якійсь там українській республиці міг називати якийсь там хахол Шевченко катами, людоїдами, злодіями...

Недавно писали ми за іншими джерелами, що „умом Росію не поняти", як писав російський поет Тютчев, кажучи, що в Росію треба вірити... Та приглядаючись тому, що тепер діється в Советах, дуже легко зрозуміти Росію таки простим розумом. Бо Москва веде під новими видами найпростіший і найбезоглядніший російський імперіялізм, з новим досі небувалим розмахом і з надією на такі великі успіхи грузина Сталіна на московськім престолі, які навіть не снились Катерині II., „ґеніяльній німкині на царськім престолі.

Така є тепер дійсність в Европі й в світі.

Проф. Микола Чубатий.

Митрополит Андрей Шептицький на тлі історії

1865—1944).

І.

Советська аґенція Тасс принесла під датою 4. листопаду б. р. з Москви вістку про смерть митрополита Андрея Шептицького. Тепер, себто від часів другої советської окупації Західної України большевиками, зі Західної України „нема ні вітру ні фили". Тому й ця вістка прийшла сильно ляконічна та тенденційно підроблена з підкресленням польського походження митрополита Андрея та згадкою про незначну особу на західно-українськім горизонті, про брата митрополита ґенерала Станислава. Натомісць немає дати смерти Великого Покійника, немає ні слова ближче про обстановини, серед яких помер митрополит Андрей. Вістка додає тільки, що перед приходом червоних росіян до Львова митрополит мусів схоронитись до палати римо-католицького архиєпископа Твардовского. Можна з того припускати, що святоюрська гора, яка все в часі боїв за Львів якнайбільш експоноване, найвище місце Львова, була острілювана, тому й тепер була німцями евакуована і тим способом митрополит Андрей мусів покинути палату галицьких митрополитів.

Як жилося митрополитови Андреєви потім та що було безпосередньою причиною його смерти, не сказано. Телеґрама з Москви говорить тільки, що похорон відбудеться завтра від дня надання телеґрами, себто в неділю, дня 5. листопада в катедрі Святого Юра. Коли візьмемо під увагу що кільканацять днів тому прийшла теж ще вповні неспраджена вістка про смерть станиславівського епископа Григорія Хомишина, то мимоволі насувається журливий здогад, що за причина умертвила нараз обидвох українсько-католицьких владик Західної України, яку Совети плянують влучити в границі свого царства. Коли візьмемо під увагу й це, що Перемишль зі столицею перемиського владики лежить на захід від лінії Курзона і його Совети плянують віддати Польщі, то осталаб така дійсність, що обі українсько-католицькі єпархії під Советами втратили нараз своїх ординаріїв та опинилися в руках єпископів - помічників: митрополича львівська архієпархія в руках архієпископа Йосифа Сліпого та станиславівська єпархія в руках єпископа Івана Лятишевського. Чи живуть вони оба, чи є на своїх місцях, ляконічне донесення Тасса нічого не говорить. Хто знає історію нищення греко-католицької церкви Росією на Україні та на Білій Руси в 19-тім столітті, той тепер не може дивитися на положення українсько-католицької церкви під большевиками оптимістично.

Індивідуальність Митрополита Андрея.

Ближчі відомости та обставини, серед яких помер митрополит Андрей, напевно згодом передістануться до широкого світа. Всеж таки обєктивно беручи, слід радше приняти природну смерть митрополита Андрея, 79-літнього старця, мученого довголітною недугою паралїжу правої руки та недугою ніг, висиленого душевно серед тільки переживань останніх літ та томленого журбою за долю своєї церкви і нації. Числячися зі смертю митрополита Андрея як з фактом вже певним слід розглянути його ролю в житті української церкви та в житті українського народу серед якого митрополит Андрей був найбільше маркантною індивідуальністю наших часів. Загально вважали його за найбільшого жиючого українця не тільки його вірні, але також міліони православних українців. Тому напевно митрополит Андрей Шептицький це вже історична постать, така, яка остає в історії нації на віки. І з того боку треба розглянути особу митрополита Андрея в його посмертній згадці.

З розбитим серцем та з почуваннями втрати нетільки національної, але теж особистої, приходиться мені писати цю згадку. З особою великого покійника вязало мене щире привязання сина до батька, що виходило далеко поза межі відношення владики до свого вірного, великого українського лідера до рядового члена громадянства.

Чому одні постаті, що займають визначні становища в громадянстві переходять до історії як граничні камені, що кінчать один період історії а зачинають другий, а другі гублються на шляху історії і по кількадесяти літах ніхто й не згадує про них, то напевно причина лежить не в їх становищі, тільки в їх індивідуальности. Одна постать, як визначна індивідуальність стає вічно невмирущою, власністю історії своєї збірноти, друга губиться в історії.

Хіба ніхто не сумнівається, що митрополит Андрей Шептицький це рідко маркантна індивідуальність, високо талановитий ум, сильний характер, що в сполуці зі своїм високим урядом галицьких митрополитів мусів стати граничною постаттю української історії, нарівні з найвизначнішими її представниками давньої й нової доби. Індивідуальність митрополита Андрея полонювала кожного, хто з ним стрінувся, свій чи чужий, був це його вірний чи безбожник, революціонер чи леґаліст. Хто знав таємниці, хто приходить до митрополита Андрея вечерами на милу розмову та на правдиве духове симпозіон, той між тими людьми найшовби не тільки українців католиків, але теж чужинців, не тільки людей віруючих, але й безбожників та революціонерів. Відомо, що такий принциповий соціяліст-радикал і драгоманівець як Михайло Павлик зочисляв себе між найближчих приятелів митрополита Андрея, а соціял-демократ, покійний Володимир Старосольський, забігав на розмову на святоюрську гору кожного тижня, хоч на один вечер.

Хто з визначних чужинців переїздив через Львів, то вважав би для себе великою кривдою не зайти до митрополита Андрея і кожен все виходив завойований його розумом, високою інтелектуальною та моральною культурою.

Не що друге, а тільки велика індивідуальність митрополита Андрея привернула його на лоно українського народу та помогла йому вирватися зі спольщеного середовища старої української родини Шептицьких, що своїми коріннями сягає аж у 14-те століття історії Західної України. Колиб не великий ум митрополита Андрея, що вже у молодечім своїм житті зорієнтувався, де він повинен належати, то щож простішим було для нього, як піти втертим шляхом світської карієри пересічного східно-галицького ґрафа або шляхом духовної карієри в римо-католицькій церкві, в якій напевно був би дослужився так само гідности римо-католицького львівського митрополита, серед сильних світа того за часів Австрії чи Польщі, куди більше впливового від галицького митрополита українського хлопського народу.

Одначе митрополит Андрей не був пересічним ґрафом. Його великий ум серед портретів предків, митрополитів київських Атаназія та Льва Шептицьких, відкрив громадянство, куди він належить. Його сильний характер поміг йому побороти всі трудноці східно-галицького шляхоцького консерватизму, його велике серце позволило йому полюбити цей нарід такою великою любовю, на яку в силі добутися тільки героїчні постаті траґічної української історії.

Молодий Александер Роман Шептицький вже в часі своїх академічних студій у Вроцлаві вписує себе за українця, а церковна традиція роду Шептицьких завела його у василіянський греко - католицький монастир та спрямувала на церковну працю. Тому теж особу митрополита Андрея треба розглядати як церковного діяча та як українського патріота.

В історії української церкви митрополит Андрей це напевно таки найбільша постать. В історії українського народу це напевно найбільше талановитий громадсько-культурний діяч наших часів.

(Кінець буде).

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

79)

На світанку прибули післанці з заслон. Команданти доносили, про гамір за боєвою лінією ворога, стукот коліс, іржання коней в околиці Вільки. Паволоцький негайно повідомив штаб дивізії, висловивши побажання навсякий случай забезпечити ліве крило гусарської бриґади одним уланським полком у Борхові, за залізницею. Стенбок, не відходячи від телефону, передав уланам відповідний наказ.

Підозрілий спокій турбував Паволоцького. Полком командував вперше, а тут і підполковник Дараган не хотів бриґадного клопотати, чи може його здібностям не довіряв. За порадами і вказівками звертався до Паволоцького „по сусідськи" та кожну пораду виконував наче наказ. Отже Паволоцький чувся відповідальним за увесь відтинок гусарської бригади. Наказав сотням скупчитися загодя у перелісках в пішому строю, коноводам укритися у відповідних, де можуть, місцях поблизьку — і ждав дня. Прийшла думка обстріляти здогадні пункти ворожого скупчення артилерійським огнем. Холмський радо погодився, як що дозволить начальник дивізії. Викликали до телефону ґенерала Стенбока-Фермора. Він запитав обох, вислухавши доводи:

— По скільки стрілень на гармату маєте?

— Між десять до пятнацять, ваше сіятельство, — відповів Холмський. — Трохи набоїв знайдеться в артилерійському паркови бриґади. Парк у Любачові, там лекше довідатися, як забагато.

— Парк власне виїхав. Артилерійські парки начальникам дивізії не підлягають. Не міг, отже, їх задержати. А з інспектором артилерії нема звязку, як і зо всім вищим начальством.

— Хтож у Любачові?

— Тільки ґенерал Хелчицький, а і полкові обози. Корпусний також не мав права задержувати парки.

— Виходить, не дозволяєте?

— Рад би... Не можу дозволити витрату на непевне, раз стрілива аж так мало. Прийде пекучіша потреба! Чим тоді відбиватимемося?

— Десяток набоїв не заважить, ваше сіятельство. Все рівно вже, з ними як і без них буде, — переконував Холмський. — Може їх випустимо даремно, а можеж і в саму ворожу гущу попадемо. Трохи паніки булоб. Адже сплять...

— Стенбок погодився:

— Нехай буде по вашому, — почувся його голос. — Тільки памятайте! З обчислення один набій на гармату.

За хвилю запикали апарати на батерії. Кожній вказано обєкт обстрілу, звірено приціл з обсерваторами. Оба старшини вийшли з хати слідити за полетом і розривами. Але ворог випередив...

Точно в четвертій годині над селом загуділо й засвистало. Стрільна вибухали за селом, по полях, поміж селом і боєвою лінією. Десь зблизька стріляла ворожа легка артилерія. Хвиль за десять відкрила огонь. тяжка. Огонь важкої артилерії скупчувано на Олешицю й залізницю, видно туди спрямовувалася ворожа акція. Стріляли десь з Неліткович, Молодич і Онишків, з трьох різних напрямків, і стріляли навгад, — очевидно по мапі — не так задля шкоди, як з метою оголомшити силою огню. Треба було неабияким знахором бути, щоб відгадати, де саме російські частини находяться.

Досягнути ворожу артилерію легкі російські гармати не мали сили. Холмський розпорядився від обстрілу стриматися, взяти натомісць у прицільні вилки прямою наводкою певні місця здовж шляхів і вигону, щоб певніше влучити, коли ворог на тих місцях покажеться. Самий приспособив обсерваційний пункт на стрісі хати за комином.

З одним ординарцем Паволоцький погнався до полку. В повітрі увесь час гуло й вило, стрільна вибухали одначе далеко в запіллі. Наказав сотенним вислати роїздам розпорядження не виявляти себе ворогови, а примінюючися до його руху, непомітно відходити до сотень. Розглянувшися по місцевости нахмурився. Для бою місцевість не надавалася. Велика рівнина зеленіла збіжжами мало не у зріст людини. Ворог міг заховатися у них цілими баталіонами й непомітно підповзти до самого села. Та й повзти не мав потреби, легка міг підійти пригнувшися. За збіжами виднілися переліски, що завдання ворогови улекшували. Шляхи на Сурмачівку й Вульку покручені й обсаджені деревами. Відкритий для обсервації був тільки вигін між шляхами. Оглянувши, розпорядився чотиром сотням відійти до коноводів у ложбину за сугірками, а двом з скорострілами пішо обсадити кущі й рівчаки між обома шляхами й по обидвох їх боках. Обстріл ворога почати черговим огнем з хвилею, як почне обстріл дивізійна артилерія. Команду спішеним сотням визвався взяти ротмістр Алібеков, бо Паволоцький з привички держався третьої сотні, з якою зжився. Інтензивна стрілянина ворожої артилерії обох впевнила, що доведеться битися з переважаючими ворожими силами.

З сугірків над ложбиною в далековид розпізнавалося добре все, що з переміскіе ні показалобся. Паволоцький заліг на гребені сугірка. Обіч нього попрdépartement далеко видів команданти неспішених сотень. Оба відділи ділив простір у три-чотири сотки сяжнів, простір зовсім достаточний, щоб дати час кінним сісти на коней і вирватися зза укриття ворога атакувати.

(Дальше буде).

РІК ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ З ПРИВОДУ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ ЗАКІНЧИТЬСЯ З ДНЕМ 30-го ГРУДНЯ 1944. Р. ТИМСАМИМ ОСТАЄТЬСЯ ВЖЕ ТІЛЬКИ 50 ДНІВ ДО ЗАКІНЧЕННЯ ЦЕЇ КАМПАНІЇ. ЧИ ВАШ ВІДДІЛ СПОВНИВ УЖЕ СВІЙ ОБОВЯЗОК СУПРОТИ БАТЬКА-СОЮЗУ В ЦЬОМУ РОЦІ ЙОГО ЗОЛОТОГО ЮВИЛЕЮ? ЧИ ПРИДБАВ УЖЕ ВАШ ВІДДІЛ ДЛЯ СОЮЗУ ПРИНАЙМНІ ТЕ ЧИСЛО ЧЛЕНІВ, ЯКЕ БУЛО ВАМ ПРИЗНАЧЕНЕ? ЯКЩО НІ, ТОДІ СПОВНІТЬ ЦЕЙ ОБОВЯЗОК ЩЕ ДО КІНЦЯ РОКУ! ДІСТАНЬТЕ ПРИЗНАЧЕНЕ ЧИСЛО НОВИХ ЧЛЕНІВ ОБОВЯЗКОВО, КОНЕЧНО! НЕ ДОПУСТІТЬ ДО ТОГО, ЩОБ У СПИСІ ЮВИЛЕЙНИХ СОЮЗОВИХ ПРАЦІВНИКІВ БРАКУВАЛО ВАШОГО ВІДДІЛУ!

Ярослав О. Бойків.

„Похилений хрест"

(Ще про поширення книжки).

Чимало писалося минулого місяця у „Свободі" про книжку та про потребу її поширення між нашими людьми. Та хотів би додати ще кілька гадок.

Погодишся зі мною читачу, що положення українського народу в світі між іншими народами не таке, якого він собі бажав би. Були ясні, світлі моменти в українській історії, та то були лише короткі періоди. Колесо історії, обертаючись, виносить часто народи високо понад сусідів, щоб відтак немилосердно торощити їх. Були великі — могучі держави, а що з'них осталося? На їх кістках виросли нові потуги, а то й ростуть.

Отже українці не гірші від інших... А може гірші? В часі, коли українці мали свою державу із золотоверхим Києвом, тому довгі сотки літ, то з ними рахувались, сватались. А теперішня Велика Британія була тоді дуже невелика. Та від того часу англійці росли, а українці підупадали. Історія химерна, повна збитків, та проте сильні народи — нації — звичайно випливають на поверхню.

Деж причина, що український нарід занепав?

Тих причин було багато. Мала Україна ворогів і самі українці були собі ворогами. Одною із чи не найважніших причин занепаду був і є брак науки.

Правдивий український патріот сказав у своїй „Перестрозі" на початку сімнадцятого віку таке: Якби були мали науку, то за невіжеством своїм не прийшлиб до такого занепаду". І тивно, двіста років пізніше, автор „Листопадових Днів", шукаючи за причиною упадку української держави із 1918-1919 років — находить одну відповідь: Брак проводу і темнота серед мас.

А це знову — брак науки.

Та там за морем наші браття не мали змоги вчитись. Польський дідич знав, що просвічений „хлоп" не буде поганяти його волів, не буде робити на ланах за вісімнадцять американських центів (1935) від ранної зорі до пізнього вечера; не буде жати за пятнадцятий сніп...

На лани „Вельцивельможного" дідича в моїм селі приїздили наші підгіряни на жнива, спали у „свинярні", були лихо віджевлювані, а робили тяжко, щоб привезти дещо збіжжа домів, бо там діти голодні, зима иде. Я говорив з ними нераз. Вони були непросвічені, не розуміли, що значить мати „юніо". І тут теж брак науки... Блудне колесо: бідний, бо непросвічений, — непросвічений, бо бідний.

У темноті держали нас, доколи розпивали нас, бо „ухо піяного раба не чує брязкоту кайдан". Та проте світло таки вдиралось до українського села, книжка таки появлялась, часопис таки заходив і будився нарід із сну.

Та як із тою наукою між нашими людьми в Америці?

Ми, американські українці, є до певної міри відповідальні за розвій нашого народу, даючи йому більшу чи меншу поміч. Мені здається, що та поміч могла би бути далеко краща, а коли вона не є такою, то й тут причина: брак науки, брак просвіти, брак книжки. Зокрема брак книжки про український нарід і його змагання, давні й теперішні; книжки, що сказалаб нам, хто ми, хто були наші батьки, книжки, що збудилиб у нас гордість, що походимо з чесного, морального й геройського народу, а з тої гордости зродиласяб самопошана. Ех, якби ми мали науку! Тоді ми стоялиб куди краще і відгравалиб далеко важнішу ролю теж і в відбудові української державности.

Правда, маємо молодих людей, людей із освітою, каледжами, університетами, докторатами. Але що з того? Многі з них покинули наші ряди, цілком не інтересуються нашими громадськими справами, бо ті справи чужі для них, бо вони хоч з українського роду, так нічого не знають про той рід, або знають дуже мало.

Якжеж зарадити тому лиху? Одним із способів є поширити книжку про Україну в першу чергу в наших громадах і хатах, між старшими, а головно книжку в англійській мові серед молоді. Такі книжки можна набути в кількох наших книгарнях; між іншим у книгарні „Свободи".

Чи годишся зі мною, читачу? Я дістав недавно листа від одного із нашої провідної верстви, в якім я вичитав таке: „Справа таки представляється не добре. У нас каригідне занедбання у культурних справах, бо „політтика" все зідала весь час і всю енергію. Очевидно, політика у вузькому розумінні, бо поширення знання і книжки, зокрема в англійській мові, є важнішою політикою ніж многі інші речі, що їх робимо".

Влучно сказано! Поширення книжки — є преважною справою!

Читачу, чи не хочеш помогти у тій важній справі? В кождій із наших громад є кілька громадян у проводі, охочих до народної праці. Думаю, що ти є одним із таких.

Я читав раз таке:

На полі біля дороги була могила-гріб жовніра, нашого жовніра, Січового Стрільця. На гробі березовий хрест похилився... Надіхали люди дорогою; наші люди. Побачили вивернений хрест і так говорили між собою:

„Дивіться на той хрест, здається корова вивернула", каже один.

„Шкода; здалосяб направити; він-жеж, той жовнір, поляг за Україну" — каже другий.

„Здалосяб" — всі повторили і поїхали... А хрест на гробі Січового Стрільця — лишився далі вивернений.

Ото образ нашого громадського життя! Зійдемось, поговоримо: „Здалосяб книжку поширити", скаже один; „Свобода" має рацію, що так кричить про ту книжку" — скаже другий. Здалосяб, скажемо гуртом, і на тім кінчимо, а добра справа, ця чи друга, лишається як той перевернений хрест.

Читачу! У кождій добрій справі є завжди піонїри. Будь отже ти таким піонїром у поширенню нашої книжки! Передумай це добре, зачинай скоро, пильно виконай! Подумай, як взятись до діла, самому чи з другими. Збери замовлення і вишли до „Свободи", чи подбай зробити так, як це зробили громадяни у Вунсакет, Р. Ай., уряджуючи Свято чи День Книжки.

Тільки: Зачинай скоро!

Тільки: Пильно виконуй!

Памятай на слова Бориса Грінченка: „Зроблю" — цього жахайся слова; „Зробив" — отсе могучих мова!

І памятай на той похилений хрест на могилі У. С. Стрільця!

ВИЛКІ Й СМИТ ТА АМЕРИКАНСЬКА ТРАДИЦІЯ

Тому кілька тижнів американський нарід втратив двох великих американців — Алфреда Смита і Вендела Вилкі. Не зважаючи на різке рохоодження релігійне, політичне, не зважаючи на різне оточення, з якого вийшли — один вихованець міста, другий фармы, — обидва були речниками звичайної, пересічної людини, борцями народньої влади, вибраної народом і для народу. Хоч обидва кандидатували безуспішно на уряд президента держави, вони підтверджують віру американців, що кожний хлопець, з якої бідної родини не походив би, може стати президентом. Обидва були щирими прихильниками рівних можливостей для всіх, без огляду на походження, віру, чи кольор шкіри.

Смит і Вилкі були нащадками порівнюючи недавніх імігрантів. Смит, ірляндського походження, народився в бідній частині Ню Йорку, в східній — „Іст" — секції. Родичі його матери прибули до цеї країни з Ірляндії в 1841 році. Замешкали в Ню Йорку, над одною споживчою крамницею в східній частині міста. Там народилася мати Смита. Батько його також народився в бідній дільниці Ню Йорку. З тих закутків вибився Смит на визначне становище, будучи чотири рази губернатором Ню Йорку.

Вилкі виховався на фармах Середнього Заходу. Його дід приїхав до цеї країни разом з тисячами інших німецьких імігрантів, шукаючи країни, де людина може свобідно жити і думати. Як прихильник Карла Шурца, він втік до цеї країни після невдалої революції в Німеччині року 1848. Осілився в стейті Індіяна, де народився батько Вилкія і він сам. Його мати також була з роду німецьких імігрантів.

Імігрантське походження предків та їх завзяте стремління до волі і ліпших можливостей в новій країні, до певної міри, пояснюють глибоку релігійну терпимість як Смита так Вилкі та їхню віру в рівні можливости для всіх. Коли звилася на світ організація „Кукс-Клан", гостро анти-католицька та антисемітська, в двадцятьох роках цього століття, вони обидва завзято боролися з нею. Особливо Смит, як католик, був предметом нападів збоку тої організації, найбільше, як став активним кандидатом на президента. Коли року 1941 до дебат про закордонну політику почали примішувати антисемітизм, Смит зразу висловився проти того. Він сказав: „Це підриває самі основи нашої національної єдности... Ми завше могли жити мирно, співпрацювати зі всіма американцями, включаючи жидів та всі інші расові та релігійні групи. Я належу до тих багатьох, які будуть поборювати кожний рух, направлений на те, щоби знищити це переконання". Кілька років передтим Смит казав: „Я вірю в абсолютну волю сумління для всіх людей і в рівність перед законом для всіх церков, всіх сект, всіх вірувань, вірю в це наше право, а не ласку... Вірю в братерство людей, як дітей спільного батька — Бога".

Вендел Вилкі був завзятим прихильником тої самої віри. В своїй книжці „Один Світ" (Вон Ворлд), яку написав після своєї подорожі довкола світу в 1942 році, висловив думки про спільність людства. В одному місці він писав: „Ми досягли верхів цивілізації, як мені здається, не нашим промисловим розвитком, не нашими винаходами чи іншими штучними досягненнями, але спромогою людей різних вірувань, різного походження, рас, жити поруч одні одних у Злучених Державах на основах порозуміння, пошани і допомоги... Наш нарід не складається з одної раси, віри, чи одного культурного насліддя. Він є спілкою яких тридцяти різних народів, маючих різні вірування, релігійні й фільософічні, та різне історичне минуле. Вони звязані разом вірою в наші демократичні засади, висловлені в Деклярації про Незалежність і гарантовані Конституцією для нас і дітей наших... Основою нашої країни є воля — воля для кожного молитися, вірувати, як сам хоче, вибирати працю до вподоби, жити та виховувати своїх дітей, як вважає за краще".

Вендел Вилкі твердо вірив у права меншин. Він казав: „Я завше тримався того, що попри підстави гуманітарні, справедливості, чи охорони слабшого перед сильним, здоровий розум вказує, що треба завзято оберегати права меншин... В межах демократичної толєранції, меншини все є джерелом нових ідей, нових думок і вчинків, є джерелом нової енергії... Наш спосіб співжиття в Америці є ніби тканина — міцна, а разом з тим ніжна. Зроблена з багатьох ниток. Ткалася століттями незчисленною кількістю терпеливих, жертвенних свободолюбних мужчин і жінок. Вона служить покривалом для охорони бідних і багатих, чорних і білих, жидів і християн, тут і не тут роджених".

Смит і Вилкі перейдуть в історію як великі американці. Вони заступали і посилили американську традицію, що люди різних рас, різних релігійних вірувань, можуть жити разом на основі терпимости і порозуміння. Їх віра та їх приклад віднині є частиною нашого американського насліддя.

Загальна Рада — ФЛІС.

ПЕРЕДЧУВАВ ПЕРЕМОГУ ПРИ ВИБОРАХ! — Вистарчить поглянути на усьміхнене і повне радости обличчя президента Рузвелта, щоб пізнати, що він був певний перемоги, коли кандидував вчетверте на уряд президента держави. Знимка знята день перед виборами.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Г. Л., Елмайра, Н. Й. — Гратулюємо, що маєте сім звизд, себто чотирьох синів та трьох зятів в армії, що Богу дякувати здорові, хоч в не одній біді були. Тішить нас, що памятаєте за нашу книжкову акцію та закупили дещо, та що Вам подобався матеріял, зібраний в Ювилейнім Альманаху У. Н. Союзу. Коби тільки було таких більше, щоб так памятали за всі такі справи, а не одно пішлоб у нас гладше.

І. Б., Бофало, Н. Й. — Допис був поміщений мабуть того самого дня, як Ви до нас писали. Тепер були вибори і через виборчі оголошення не одно не пішло до друку у свій час. У дописі було й про свято, що мало бути 3. грудня, та коли, як пишете, свято не відбудеться, бо бракує хористів, так годі. Тепер війна і не одні заходять перешкоди.

Г. Р., Нюарк, Н. Дж. — Тепер того роду наші відозви до „чехословаків" чи „литовців" не матимуть відгуку. Політика іде іншими шляхами. Якщо хочемо помагати українській справі, то старaймось кожний на свому становищі й в своїй громаді щось для цеї справи позитивного зробити. Принаймні помагаймо ширити правду про Україну поширюванням відповідних книжок серед американців.

І. Б., Торонто, Онт. — У справі Гончаренка має так бути, що „Андрій" є його хрестне імя, а „Агапій", коли став монахом.

С. У., Торонто, Онт. — Дякуємо за так скоре висилання витинку з місцевої газети про відповідь проф. Кіркoнела. Ми дуже вдячні тим, що нам надсилають такі витинки з американських чи канадійських газет.

Д-р А. Т. К., Дітройт, Міш. — Надіслані уступи злікарської книжки дістали. Згода. Будемо друкувати в спосіб, який Ви представили в залученім письмі.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ПОТРІБНО ЛЮДЕЙ ДО ПРАЦІ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ.

ВАШИНГТОН. — Директор Бюра Оборонної Транспортації, пол. Дж. Монро Джонсон, заявив, що через брак залізнодорожних робітників в районі Сан Франціско, на стаціях повно вагонів, які гальмують залізнодорожний рух в тій части каю. Директор тої бюра просить залізнодорожників в інших місцях, щоби їхали туди і зараз дістануть там роботу. Він казав, що коли брак робітників буде тривати довго, то важні матеріяли, які йдуть до воєнних фабрик в тім районі, і матеріяли, які з пристані з Сан Франціско мають висилатися за море, тяжко буде доставити на час. Директор Джансон сказав, що на Тихоокенському побережі може негайно найти працю 4,000 залізнодорожників, головно палячів, „свичменів" і „брикменів". — (ОВІ).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Андре Терьє.

ШКОЛЯРСЬКА ДУША

Подібний жовтневий поворот студентів до школи перервав моє боготворення. Пропали радости та мрії вечірніх вистав! Як екстерніст під строгим доглядом, я приходив до батьківського дому щойно на вечерю, а потім було вже пізно кружляти довкола цирку. Це закінчення вакацій приводило мене до одчаю. Але Христина була предметом ще більшого горя для мого приятеля Віталія Гербельота, якого батьки віддали до інтернату, щоб поважніше приготовлявся на іспит у гімназії Сен-Сір. Віталій походив з багатої родини; він мав завсіди багато грошей, а що був підприємчивого характеру, то не пропустив ніодної вистави в цирку; дрібними подарунками здобув собі прихильність молоденької Христини. Зробив мене довірником свого щастя, а я заздрив йому його успіхів. Але хоч я страдав, бачучи, що Христина дає першенство йому, я почував принаймні щастя в тім, що я був скромно прибраний до обох тріюмфу. Моя любов, боязка і зовсім скрита, добачувала в тім якусь задумчиву радість. Я не був рожею, але я жив біля неї, віддихав її запахом, а це вистачало мені.

Тому, що в нашій школі не було каплиці, ми ходили до найближчої церкви в рядах. При відкритті шкільного року ледви ми сіли у лавки, як священик заспівав „Вені Креатор...", Віталій Гербельот, що сидів за мною, зашептав мені в ухо:

— Знаєш, у четвер матимемо прогульку!... Це добре складається, бо маю стрічу з Христиною на Екерській вулиці... Прийди за мною у третій годині, а я візьму і тебе з собою...

При згадці про цю стрічу збиралась йому слина в устах; а я зворушений перспективою, що піду з ним, дуже втішений дав йому слово. Ми були такі захоплені цією справою, що і не помітили сторожа, який саме нас підстерігав і записував собі до записника наш подвійний проступок: шептання підчас богослуження і недозволені зносини між інтерністом та екстерністом. Уявіть собі наш болісний жах, коли ми вже вернулись на подвіря школи, а директор звернувся до нас:

— Гербельоте і Якове, ви в церкві поводились недостойно... В четвер будете сидіти... Ідіть!

Приголомшений я подивився здалека на Віталія. Він не злякався; скоріше, ніж почав учитись, моргнув на мене значуче і справді ввечір у школі я дістав від нього листок, що подорожував — як звичайно — з руки до руки, а який звучав:

— Запертий;... Не можна викрутитись... Але Христина не сміє довго чекати... Ти, як екстерніст, можеш дати ногам знати. Піди в четвер у 3-тій год. на Екерську вулицю і виправдай мене.

Признаюсь на свій сором, що я не був саме засмучений нещасливим випадком, який привязав Гербельота до карцеру і дав мені нагоду стати його заступником. Я тішився, що стоятиму очі в очі з Христиною; я говорив собі, що можливо знайду нагоду до власної акції; коротко, я рішився, що втечу, хоч би я мав стягнути на себе гнів нашого запального директора.

Отже в четвер перед третьою годиною я показав спину школі, де нещасливий Віталій переписував двісті віршів з „Іліяди" і з тремтячим серцем я вийшов на Екерську вулицю.

Вона була вузька і порожня; дві алеї перетинали її під прямим кутом, а по обидвох сторонах находились плоти загород. Ледви я показався там, побачив я в тіні королівну моїх снів. Хоч не окружував її тепер чар газової суконки і трикоту червоної барви, але всеж вона була гарна у своїм буденнім одязі, зі своїми білявими косами і великими блискучими очима. Вона бистро промовила до мене:

— Де Віталій?

— Залишився під ключем; не може втекти. Він у розпуці, а мене зобовязав, щоб я оправдав його перед вами.

Усміхнулась згідливо, що для мене було дуже улесливо, і сумно вказала:

— Ах, тим гірше!... Завтра відїжджаємо до Шальону, а я хотіла з ним попрощатися... Я принесла йому, те, що він собі бажав...

Водночас виняла малу коробочку. Трохи отворила її і я побачив у ній ясний пучок волосся, звязаний вузенькою рожевою стяжкою.

— Це моє волосся, — сказала, запираючи коробку — візьміть... передайте його йому і скажіть йому, що я цілую його...

В цім не було нічого підбадьорливого для мене, але я рішився, що з цим не відійду. Вістка про скорий її відїзд стиснула моє серце і я жалісно пробурмотів:

— А що я добре виконав своє доручення, то дозвольте, щоб я вас принаймні поцілував!

— Нехай буде, — відповіла усміхаючись.

І водночас наставила мені лице.

Тремтючи на цілім тілі, я вже доторкався до її лиця, коли... ох, горе!... я побачив батька на одним кінці вулиці, а сторожа на другім...

Мене прискринили; хтось з учнів, що мав мені „післати далі" листок Віталія, недискретно мабуть розкрив його і накоїв такої халепи.

— Безсоромний нікчемнику! — крокнув сторож, зловивши мене за руку.

— Непотрібне! — просичав мій батько, підсилюючи свій викрик добрим прочуханом.

Христина, піднявши суконку рукою, миттю зникла; але злочин був явний, бож знайшли у мене ще й пучок волосся, який доказував моє передчасне зіпсуття. Забули про те, що Віталій був головним звеличником, а на мене звалили всі його провини. Ціле місто знало до вечора про мій малий скандал, який я відпокутував двомісячним карцером. Але я переніс по геройськи цю строгу кару. Я був щасливий, що терплю за гарні очі Христини і довго я знову і знову згадував зідхаючи про стрічу з нею в Екерській вулиці та про поцілунок, який так нещасливо залишився в моїй памяти...

Я згадав про це мимоволі тепер, коли побачив ґімназистів, як ішли до Ляканалю і питався в душі, чи багато з них, слухаючи порад матери, не скривало десь у закутині свого мізку ті самі сни та ті самі жалі за якоюсь Христиною з Площі Льва бельфорського?...

З французької мови переклав

Ф. Беркут.

(Кінець).

DATES WITH OUR GOVERNMENT

RATIONING

FOR THE WEEK NOVEMBER 12 THROUGH NOVEMBER 18, 1944

Sugar

Sugar stamps No. 30, No. 31, No. 32 and No. 33 are valid indefinitely for five pounds of sugar. Sugar stamp No. 40 is valid for five pounds of canning sugar through February 28, 1945.

Meats, Fats

Red stamps A8 through Z8 and A5 through P5 continue valid indefinitely. The next red stamps will not be validated until December 3.

Processed Fruits and Vegetables

Blue stamps A8 through Z8 and A5 through W5 are valid indefinitely. The next blue stamps, under the present system, will not be validated until December 1.

Gasoline

A-13 coupons in the new book, good for four gallons each, remain valid through December 21.

Fuel Oil

Period 4 and 5 coupons remain valid throughout the coming heating year. Period 1 coupons remain valid also throughout the heating year.

Shoes

Airplane stamps No. 1, 2 and 3 in Book Three remain valid indefinitely.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в середу, 15. листопаду, в год. 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: А. Бусько, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. листопаду, в годині 1. пополудні, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори і вирівнати свої вкладки, бо з кінцем цього місяця будуть замкнені книжки. — Семен Чорномаз, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. Я ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЮ **ОНУФРІЯ ЛОЗИНСЬКОГО** із села Улазів, пов. Любачів. Він самий, або хто його знає, хай напише до: **МИХАЙЛО ЛАПЧИНСЬКИЙ** 3456 Park Ave., Montreal, Que. Canada

Дня 11. жовтня 1944 р. помер у 68. році життя **ПЕТРО КРИЛОВСЬКИЙ** член відділу 64 У. Н. Союзу в Петерсон, Н. Дж.

До У. Н. Союзу вступив у 1924 році. Походив із села Угнова, пов. Рава Руська в Галичині.

Похорон відбувся в суботу, 21. жовтня, в церкві св. Николая в Пасайку. Родина Покійного осталася в смутку, а особливо Його дружина Ева Криловська із Стефанією Пинк. — В. Й. П.!

С. Вивирський, М. Матиащ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Листопадове Свято.

У спомин Великого Листопадового Зриву влаштовано заходами парохії св. Юра в Шкільній Авдиторії при шестій вулиці дня 29. жовтня б. р. „Святочний Концерт".

Замітне тут у першу чергу те, що хоч концерт зачався точно в 8. годині вечером, як було заповіджено, то ще перед початком галя була так набита, що не можливо було протиснутись тому, хто прийшов у самий час отворення. Далі треба підкреслити, що це було властиво свято молоді. Тої дітвори набиралось стільки, що ніхто з старих не повірив би, коли міряти це давними часами. Молодь була: дрібненька, молода і старша. І то головно на сцені, поза сценою і при сцені, бо місця були заняті старшими. Видно, що Сестри Василіянки добре працюють, коли згуртували біля себе поважне число найменших, у дошкільному віці, та й тих, що ходять до школи. Знов Хор Церкви св. Юра, під проводом свого знаменитого диригента, п. Т. Онуфрика, виступив з старшою молоддю, як завжди добре здисциплінований і добре підготованою до концертового виступу, а тому і заслужено оплескуваною. Ще згадатиб, що було дуже мило глядіти, що всі ті діти, як і старші, були вбрані в дійсно гарні та естетичні народні українські строї.

Діти Школи св. Юрія виконали гарну програму під проводом Сестер Василіянок. Хоч було вісім точок цеї програми, але деклямації були добре вивчені й виголошені, а теж, як і спів, підібрані до самого свята, тож усе скоро минало й мило було слухати. Гарно випали теж танкові продукції групи п-нни Анни Яловеги, що виступили з кількома народними танками.

Хор відспівав: Козака несуть, Чорна рілля ізорана та Гей ви Стрільці Січовії, композиції М. Леонтовича, а далі такі композиції М. Гайворонського: Їхав стрілець на війноньку, Готуй мені зброю і Шумить, гуде дібровонька.

Святочну промову про значіння Листопадових Днів виголосив д-р Л. Мишуга, а до збірки на Дім Українських Ветеранів, що повернуть з війни, який задумує парохія будувати, промовляв о. Нестор, ЧСВВ.

Свято розпочав хор відспіванням американського гимну, а закінчив гимном „Ще не вмерла Україна".

Програма була виконувана в скорому порядку, без перерв, тому скінчилася уже біля десятої години, що теж треба вважати додатньою стороною свята.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН, ч. 1073. Дивна палата.

Ліс коло міста став рідший, і горилям здавалося, що їх усі бачать.

Потім вони зайшли в гайок, що оточував стару зруйновану палату.

Обережно розглядаючися довкола, малпи зайшли до середини. Тут вони могли сховатися від очей людей.

Тайго передав Хуану в руки одного товариша: „Лишись тут. Ми підемо за іншими", сказав. І незадовго потім череда горилів заатакувала.